

Umumi Maden Durumu

1939 Yılıının ilk yarısında madencilik

TÜRKİYE

Türkiye madenciliği büyüklerimizin daimî ve değerli tedbir ve himayeleri sayesinde sistematik bir inkişaf seyrini muhafaza etmektedir

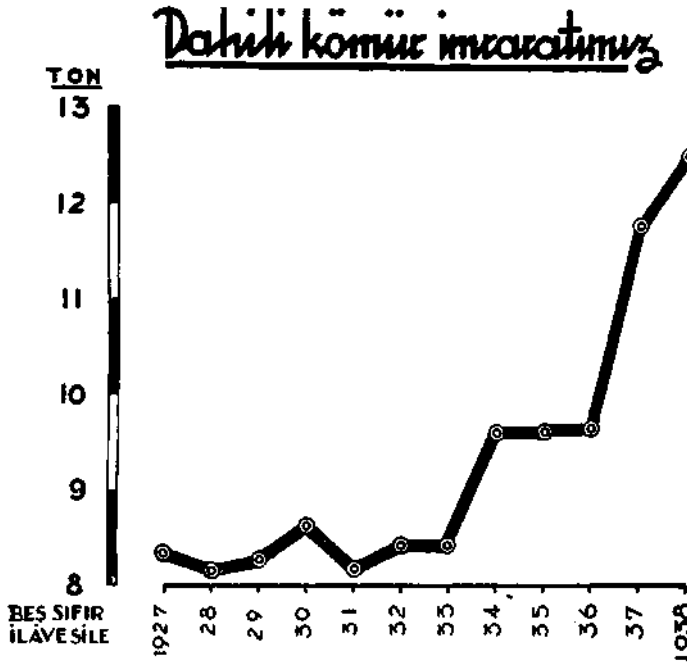
1938 istihsalı Zonguldak havzasının tarihinde bir rekor teşkil ederek 2.588.957 tonu bulmuştur. Bazı şirketler bilhassa Kilimli Kömür Madenleri T. A. Ş. 1938 de fevkalâde bir artış hamlesile umum istihsalimizdeki hisselerini son bir sene zarfında % 4,94 den % 13,45 e çıkarmağa muvaffak olmuştu. Umum istihsalimize % 29,5 ile iştirak eden ve nisbeten genç

olan Eti Bank işletmelerinin istihsalâtında da 1938 de evvelki seneye nazaran 114.281 ton veya % 10 nisbetinde bir tezyüt kayde şayandır.

1939 senesine ait elimizde mevcut resmî istatistik malûmata bakılırsa havzamızın faaliyeti daha büyük bir muvaffakiyetle inkişaf ettiğini görürüz.

Havzanın 1939 ilk 5 aylık tuvenan kömür istihsalı rekor senesi olan 1938 in aynı devresine nazaran 147.575 ton veya % 14,44 nisbetinde artarak 1.169.918 tona çıkmıştır. 1938 aynı ayları istihsalı 1.022.343 tondur.

istihsalin artması ile memleket dahiline imrarat seneden seneye daimî bir şekilde çoğalmaktadır. Yeni rejim altında büyük adımlarla ilerliyen irfan seviyemizin yükselmesi ve Cumhuriyetin endüstrileşmesindeki hız memleketin maden kömürü sarfiyatını gün geçtikçe artırmaktadır. 1936 senesinde 967.781 ton olan dahilî imraratımız müteakip iki sene zarfında % 29,1 nisbetinde artarak 1.249.246 tonu bulmuştur.

Bu tezayüd hızı 1939 ilk 5 ayı zarfında da kendisini muhafaza etmiş ve dahilî imrarat 1938 senesi aynı aylarına nazaran % 31,94 nisbetinde artarak 507.796 tondan 669.993 tona çıkmıştır.

Dahilî kömür istihlâkimizin artması tabii olarak ecnebi memleketlere olan ihracatımızı azaltmıştır.

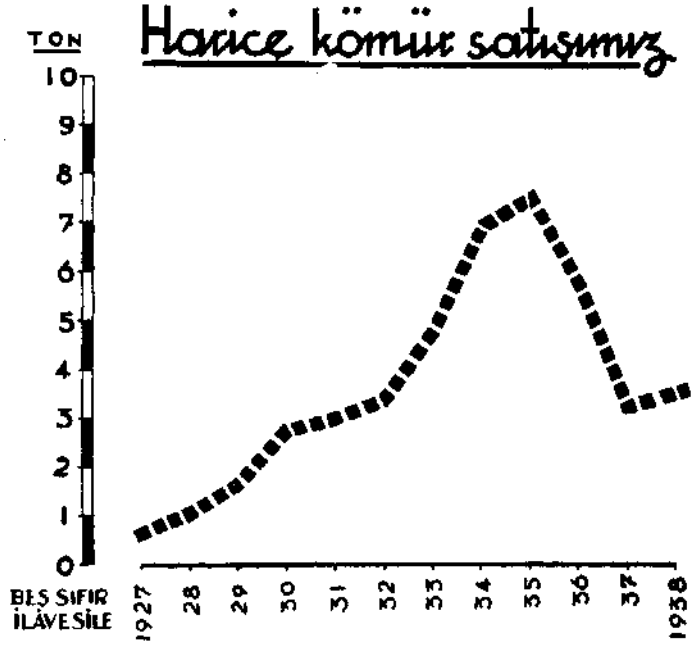
Son 4 sene zarfında dahilî imfâratımızın evvelki seneye nazaran artması ve harice satışımızın azalması dolayısıyla 1935 =100 olarak kabul edilirse aşağıdaki neticeye varılır.

	Dahili imrarat	Harice satış
1935	963.159=100	749.960=100
1936	967.781=104,86	570.868= 76,13
1937	1.177.868=122,29	327.123= 43,63
1938	1.249.246=129,71	355.849= 47,46

Binaenaleyh dahilî imraratımız son 4 sene zarfında % 29,71 nisbetinde artmışken, buna mukabil harice satışımız aşağı yukarı yarı yarıya inmiştir. (Haricî kömür satışı grafiğine bakınız.)

1939 haricî kömür satışlarımıza gelince ilk 5 ay zarfında 87.909 ton hamule ve 22.972 ton ihrakiye olarak ecnebi memleket ve gemilerine taş kömür ihracatı yapılmıştır. Binaenaleyh 1939 ilk 5 aylık kömür ihracatımız 110.881 tonu bulmuştur. Bu mikdar 1938 aynı aylarına nazaran % 32,99 nisbetinde bir tenakus kaydetmektedir.

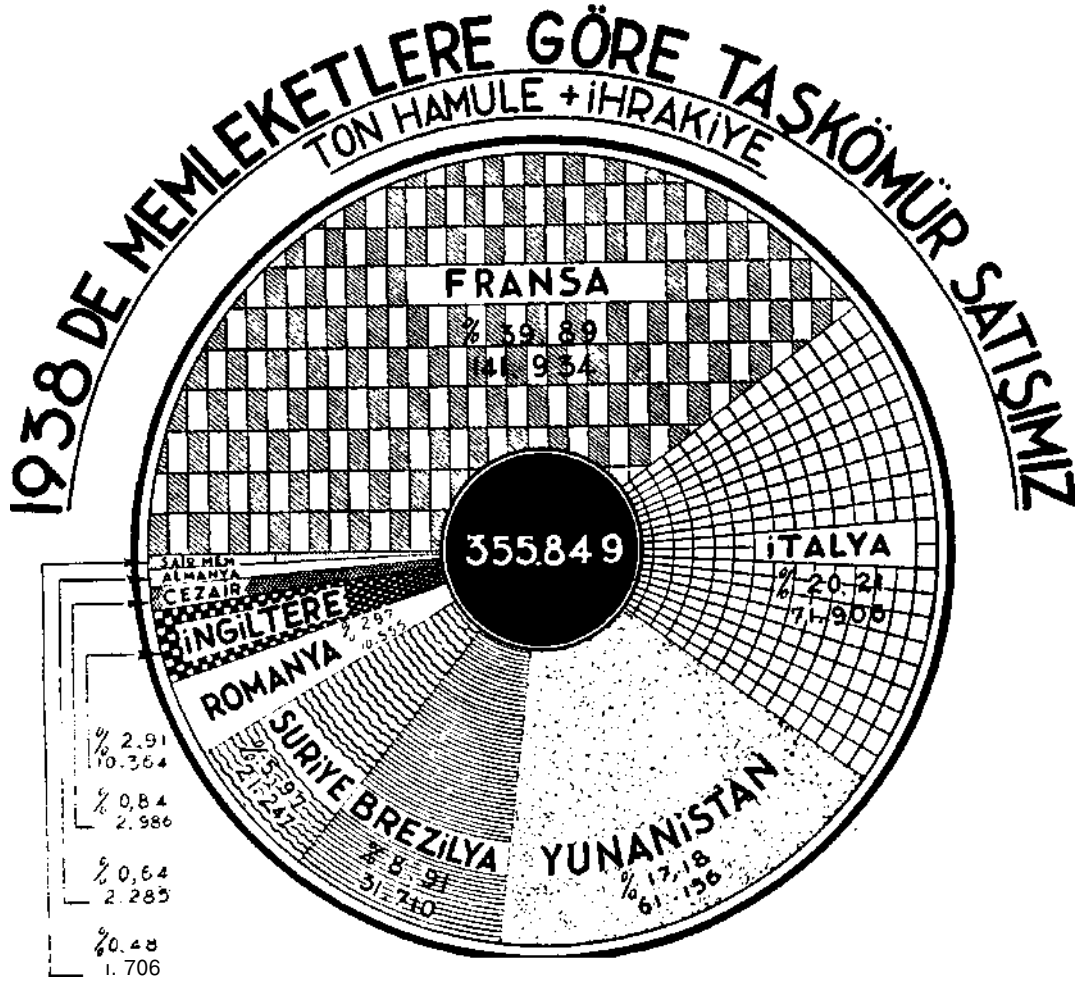
1938 ve 1939 ilk 5 ayları zarfındaki memleketlere göre kömür satışımız metrik ton üzerinden aşağıdaki şekli almıştır:

Memleketler	1938 ilk 5 ay	1939 ilk 5 ay
Almanya	893	1.056
Brezilya	1.743	15.517
Cezair	—	1.466
Hollanda	681	—
Fransa	92.315	54.897
İngiltere	3.060	5.952
İsveç	—	184
İtalya	46.185	16.107
Mısır	230	511
Norveç	86	—
Romanya	4.099	275
Suriye	1.500	2.250
Yunanistan	14.691	12.676
Yekûn	165.483	110.881

Yukarıdaki cetvele ve 1938 senesi haricî taşkömür satışlarımızın şemasına bakılırsa müşterilerimiz arasında Fransa birinci, İtalya ikinci ve Yunanistan üçüncü olarak ön safda gelmektedir. Fransaya 1938 de umum ihracatımızın % 39,89 düşmüştür. 1939 ilk 5 ayında Fransanın u-

mum ihracatımızdaki hissesi artarak % 49,50 ye çıkmıştır.

1939 ilk 3 ay zarfındaki iç ve dış piyasa kömür satış fob fiyatlarımızın vasa-

tisi beher tonu kuruş üzerinden aşağıya yazılıdır.

NEVİ	İkinci Kânun		Şubat		Mart	
	İç	Dış	İç	Dış	İç	Dış
Krible	880	663	880	676	880	658
18 - 50	818	616	818	629	818	612
10 - 18	818	616	818	629	818	612
0 - 10	690	520	690	530	690	516
Kandilli (Tuven)	620	467	620	476	620	464
Alacağzı	460	—	460	—	460	—

Memleketin krom istihsaline gelelim. Dünya krom istihsalâtında ön mevkiye

gelen Türkiye Cumhuriyetinin krom cevheri ihracatındaki büyük rolü gün geç-

tikçe ehemmiyet kesbetmektedir. 1937 de 192.508 ton olan istihsal 1938 de 208.405 tona çıkmış ve aynı hızla 1939 senesi ilk 5 ayı zarfında inkişafında devam etmiş, tir. 1938 ilk 5 ay zarfındaki krom ihracatımız 80.111 ton iken carî senenin aynı ayları yekûnu 100.572 tona balığ olmuştur. Geçen seneye nazaran tezayüt nisbeti % 25,54 ü bulmuştur. Rekor sayılabilecek bu istihsaldeki Eti Bank'ın rolü istisgar edilmeyecek bir mahiyettedir. Bu banka 1939 da umum istihsalâtındaki hissesini bir sene zarfında % 34,90 dan % 43,04 e çıkarmaya muvaffak olmuş ve

1930 ilk 5 ayında 43.289 ton krom cevheri ihraç etmiştir. Buna mukabil Fethiye Şirketinin umum ihracattaki payı % 32,40 dan % 22,90 a gerilemiştir. 15 e yakın olan hususî şirketlerin ihracat hissesi 1938 seviyesini yani % 20 yi muhafaza etmişken Türk Maadin Şirketi bir sene zarfında hissesini % 12,003 den % 18,49 a çıkarabilmiştir.

1938 ve 1939 ilk 5 ay zarfında memleketlere göre krom cevheri ihracatımız (M. ton üzerinden) ve bu ihracattaki muhtelif memleketlerin hisseleri berveçhi atidir.

Memleketler	1938		1939	
	Ton	%	Ton	%
Almanya	22.950	28,65	74.124	73,70
Amerika B. D.	9.048	11,29	6.732	6,69
Finlandiya	1.218	1,52	—	—
Fransa	9.028	11,27	3.760	3,74
İsveç	16.828	21,01	2.790	2,77
İtalya	17.659	22,09	8.031	7,99
Norveç	2.844	3,55	3.650	3,63
Diğer memleket,	500	0,62	1.485	1,48
Yekûn	80.111	100	100.572,1	100

1939 senesi 5 ayında ihraç edilen krom cevheri memlekete 2.428.719 liralık döviz getirmiştir.

Dünyanın muhtelif köşelerinden gelen son haberlere göre 1939 krom cevheri istihsalâtı azalmaktadır. Cenubî Rodezyanın 1938 ilk 3 ay istihsali 69.141 Ş. ton iken carî senenin aynı aylarında 20.835 Şort tona inmiştir. Cenubî Afrika İttihadı istihsali aynı zamanda 48.655 tondan 45.000 tona ve Kaledonyanın 1937 de 69.753 ton olan istihsali 1938 de ancak 37.144 tona balığ olmuştur. Bundan dolayı Türkiye kromit istihsali ve ihracatındaki dev adımlar ile ilerleyiş her vatandaşın göğsünü kabartacak bir mahi-

yettedir.

1939 ilk 5 ay zarfında ihraç edilen diğer bazı madenleri metrik ton itibarile aşağıya yazıyoruz.

Maden nevi	Ton
Antimuan cevheri	980
Arsenik	5.035
Bakır külçe	899
Blend	6.100
Borasit	7.139
Cıva	3.600 (Kg)
Çinkolu kurşun	3.600
Galen	5.800
Zımpara	3.170